

Boris Vian

Saint-Germain-des-Prés Rehberi

Metni düzenleyen ve sunan: Noël Arnaud

Türkçesi: Alev Er

Deneme

İÇİNDEKİLER

SON ÖNSÖZ.....	7
ÖNSÖZ	29
GİRİŞ.....	33
1. OLGULAR VE EFSANELER.....	45
2. ANTOLOJİ VE ŞAHŞİYETLER.....	117
3. SOKAKLAR	183
4. KULLANIM TALİMATI VE DOZAJ	195
REHBER’İN ARDINDAN	205
İSİM DİZİNİ.....	209
YER DİZİNİ.....	214

SON ÖNSÖZ

Parlak bir editör icadı daha! Zaten önsözü, dahası bir de Giriş bölümü –tekrara düşüp düşmediğine aldırış dahi etmediği bazı bölümlerin giriş metinlerini saymıyorum bile– olan bir kitap için yeni bir önsöz daha istemek!

Ama editör haklı – sebebi var çünkü: Sekiz yıl kadar önce, cebindeki son kuruşu da harcayan bir editörün talebiyle *Saint-Germain-Des-Prés Rehberi*'ni en az dört defa ve bu kez prova baskısından okumuş biri olarak, Boris Vian'ın elinin değdiği iki kopyaya böyle bir metin eklemiştik. Ama bir şey, *Boris Vian'ın Paralel Hayatları*'nda* da söz ettiğimiz bir şey gözden kaçtı ve ister istemez böyle bir uyarı yapılması gerekti (yine de Giriş, Önsöz gibi başlıkları değiştirdik); Boris Vian, kuşkusuz bilerek, kendi kitabında kendini yok saymış, kendi adını anmamıştı.

Kişinin kendinden bahsettiği ve ana kahramanı olduğu bir macerada kendini es geçmesi: pek delikanlıca. “Zamanının tanığı” çok az yazar yapabilir bunu. Boris Vian edebi yönünün –ölümüne kadar– daha da yok sayılmasını sağlamak, çağdaş pitoresk görünümüne daha da özenilmesi için mi yapmıştır bunu? Kişisel öyküsünü terk ederek eserlerini birer birer boğan bir yazar olarak şöhretine şimdiden ağır yük bindiren efsanenin önünü mü kesmeye çalışmıştır?

* Noël Arnaud, *Boris Vian'ın Paralel Hayatları*, çev. Alev Er, İletişim, 2013. (e.n.)

O yıl, yani 1950’de Boris Vian’ın Saint-Germain-des-Prés ve mahzenleriyle pek alakası olmayan iki kitabı yayınlanır: *Kızıl Ot** ve *Kasaplığın Elkitabı***. Ayrıca Mayıs 1950’de, *Saint-Germain-des-Prés Rehberi*’ne son nokta konacağı süreçte *Mezarlarınıza Tüküreceğim’e**** dava açılır. Boris’in çiçeği burnunda bir Tabou müdavimi olmasından bir yıl önce yazılan, trompetinin delikli borusuna ilk üflemesinden altı ay önce yayınlanan roman onu şamatalı ve ihtişamlı dönemini yaşayan La Dauphine Sokağı’na kulak kesilmiş ahlak lejyonlarıyla sansasyon basınının besleyip büyüttüğü skandallarla dolu kariyerinin zirvesine ulaştırır. *Mezarlarınıza Tüküreceğim*, Le Tabou ve Boris Vian: Ahlaki yozlaşmanın (tek kişide vücut bulmuş) simgesel teslisi budur artık. 1950’deki dava Tabou canavarını dirilttiği gibi, sır dolu heyecansız yatak odalarında tatlı ürpertilerin özlemine çeken okurlar için basına yeni bir malzeme de sunar. O basın için Boris’in Tabou’yu

* Boris Vian, *Kızıl Ot*, çev. Hakan Tansel, İthaki, 2013. (e.n.)

** Boris Vian, *Kasaplığın Elkitabı*, çev. Ayberk Erkay, Mitos Boyut, 2008. (e.n.)

*** Boris Vian, *Mezarlarınıza Tüküreceğim*, çev. Birsal Uzma, İthaki, 2018. (e.n.)

iki yıl önce terk etmiş olmasının, Boris'in Tabou'sunun pek kısır bir yıl yaşamasının önemi yoktur! Simge sapasağlam ayaktaadır çünkü. Düşünün: Paris özgürleşmiş, Boris yeniden kazanılan bu özgürlük sayesinde yeraltı kulüplerinde trompet çalma cüreti göstermiştir, dahası gençleri bu özgürlük şerefine dansa, eğlenmeye çağırmaktadır. Oysa özgürlük 1950'de, tıpkı 1947'de olduğu gibi (aslında her zaman), seveceği tek onurlandırılma biçiminden, özgür olma halinden hoşnut değildir. Kadim Tabou ile ilgili pek muhayyel ama hep canlı tutulan salgın ve davanın yarattığı anafor korunadursun, *Kızıl Ot* ve *Kasaplığın Elkitabı* yayınlamak üzeredir, *Yürek Söken*'in* yazımı tamamlanmıştır; Le Tabou'nun ve Saint-Germain-des-Prés'nin iddia edildiği gibi yerler olmadığını kanıtlamak lazımdır. İşte öfkeli Boris Vian'ın *Rehber*'de kendini es geçmesinin açıklaması bu olmalıdır: satır başına para alan "ucuz kalem" erbabı vasat, berbat yazar ve gazetecilerin yarattığı tahrifatı reddetmek, bu cehennemi şamata ortamının karizmatik lideri gibi görünmekten özellikle uzak durup, sona eren büyük savaşın dehşetiyle çok daha şaşırtıcı ve sersemletici gerçek hayat dururken eğlenenin dibine vurulan ortamlarda kendinden geçen herhangi –ama daha kaliteli– biri olarak görünmek.

"Çık yukarıya Montmartre'ı göreceksin." Saint-Germain-des-Prés'nin (ki bizzat Boris burayı ova, ada olarak tasvir ederdi) henüz Butte'ün yani Montmartre Tepesi'nin ayağını kaydırmadığı dönemlerin şarkısı buydu. Varsayımımızı geçersiz kılacak da olsa, Boris Vian'ın dört bir yanında at koşturduğu; dostları başta olmak üzere bütün Paris'in ve transit yabancı soyluların sofrada arkadaş, trompetçi, animatör olarak günün hiçbir saatinde görünmez olamayacağı Saint-Germain-des-Prés'de görünmez olabilmek için neye bindiğini kesinlikle sormak gerekir – belki kendi büyük atlarına. Tevazu mudur bu? Boris Vian alçak gönüllü numarası çekecek biri değildir asla; ister doğuştan ya da sonradan Saint-Germainli ister Montaubanlı olsun, her zaman tepeden baktığı

* Boris Vian, *Yürek Söken*, çev. Cemal Bali Akal, İthaki, 2019. (e.n.)

10

ken siz de göreceksiniz, Boris Vian bu silme işini epey ilerletir ve *Rehber*'de yer verdiği 1946-1950 arası basın alıntılarının tümünü çalışmanın dışında bırakır; makaslayıp masanın üstünde biriktirdiği, adının kâh Azrail'in kılıcı kâh ejderhanın çatal dili olarak ışıldadığı makalelerdir bunlar ve beş para etmez ya da kötü niyetli işlerdir ona göre.

Boris Vian'ın *Rehber*'de şehvetle tepelediği *Samedi-Soir*'da yayınlanmak üzere kaleme alınan bir makale yazarın kendini gizlemeye yönelik bu tutumunu “cave”lı [mahzen, yeraltı kulübü] bir kelime oyunuyla açıklamaya çalışır: “Eskiden Lucien Descaves vardı, sonra Pierre Descaves’ımız oldu, şimdiyse Mallet des caves [mahzenlerin Mallet’si] var. Boris Vian son yapıtını bu acımasız kelime oyunuyla sunuyor.” Pek seçkin haftalık yayın organının teyit yöntemi budur. Beyin kıvrımlarını düzleştiren bu tür sesteşlik oyunlarını kendisi de pek seven Boris Vian “ucuz kalemelerin” ipliğini pazara çıkartmada, okuru şaşırtmada zorlanacağı böyle bir oyunun varlığını inkâr etmeyecektir. Başa dönüp diyelim ki Boris Vian *Rehber*'de tarihçi rolüne soyundu ve bu kısa, yoğun dönemle özdeşlik kurmak için diz çökmüş iki sadık bendesine *Sainte-Hélène Anıları*'nı yazdıran Napoléone'u değil de gerçek devrimciler olarak bilinen Mallet ve Isaac'ı seçti. Boris Vian, Saint-Germain-des-Prés'lilerin ona olan sevgisiyle Fransız halkının sabık tirana olan aşkının (hiçbir şekilde) karşılaştırılabilir olmadığına farkındadır. “Dünyayı Tanrı, Légion d'honneur'ü Napoléone yarattı. Bense Montmartre'ı yarattım.” Bir dönemin zarif kabarecisi Rodolphe Salis'in lafıdır bu ve hiç de haddini aşan bir tutum değildir. Boris Vian da, La Dauphine Sokağı'ndaki yeraltı kulüplerinin ilk mucitlerini hafife alarak, Saint-Germain-des-Prés ile ilgili her tür uydurma ve yakıştırmayı riske girmeden kendine mâl etmeyi başarmıştır; öteki herkes sokağa onun peşinden girmiş, sokağı şekillendiren basın dahil bütün kamuoyu az çok zarar da görse buna zevkle rıza göstermiştir.